

norsk shakespeare tidsskrift

Mette Edvardsen [Min side](#)

Årlig abonnement - Norge

Mette og Ibsen Edvardsen i «Livre d'images sans images». Blak Box teater 2023. Foto: Bea Borgers

Det motsatte av et svart hull

Med forestillingen «Livre d'images sans images» skaper Mette Edvardsen et rom der publikum kan veve seg nye verdener, men også en generator for aktivering av minner. ,

Tekst:

Venke Sortland

En mor og en datter, Mette og Iben, sitter på gulvet, vendt mot hverandre. Vi, publikum, inviteres til å sette oss ned i ring, på lysegrå madrasser, rundt

LIVRE D'IMAGES SANS IMAGES

dem. Vi er i samme høyde, på samme plan, sittende, sammen. Mora og dattera sitter helt likt, ett bein foran, ett bein bak, samme kurve over vristen på den bakre foten, samme kurve i ryggstøtten. Det hviler en tålmodighet over rommet de skaper mellom seg. Publikum blir stille, de to skifter posisjon, begge vender øynene, ja hele ansiktet, opp mot taket, og så begynner de å snakke. De leker en lek, en lek der de, etter tur, fremkaller assosiasjoner basert på hva den forrige sa. Det er som om de plukker assosiasjonene ut av luften som henger over oss, henter dem ned og gjør dem tilgjengelige for oss, samtidig som de vever et nett av sammenhenger mellom seg. Nye sammenhenger, men også noen gode gamle. Det går sånn cirka sånn her:

... horse,

field,

children playing,

butterfly-wings ...

Edwardsen og Edwardsen skifter posisjon, vender ansiktene mot hverandre, og leken skifter regler:

Between green and blue?

Yellow. Between wall and floor?

Door. Between black and white?

Truth.

Å vandre mellom historier

Med tittelen på forestillingen, *Livre d'images sans images*, som refererer til H.C. Andersen's *Billedbog uden billeder*, surrende i bakhodet, får assosiasjonsleken meg til å tenke på en barnebok-karakter, nemlig bokvandrerens Tilly (fra Anna James serie *Den magiske bokhandelen*), som er halvt fiksjon og halvt virkelig. Tilly kan gå ut og inn av bøker, og i tillegg bringe karakterer og objekter fra bøker tilbake til virkeligheten vår. Ofte har jeg tenkt at det å lese høyt for et barn, fylle barnet med masse forskjellige historier, muliggjør en form for bokvandring – at hvis barnet får tilgang på nok historier, begynner disse historiene å snakke sammen, skape nye sammenhenger, nye stier, som barnet kan bevege seg på. Nesten som om fantasi er noe konkret, noe man kan lage, eller kalle frem. Det er kanskje ikke bokvandring Edvardsen inviterer meg med på denne kvelden på Black Box teater, men det er i hvert fall en form for bevegelse, først mellom ord og korte beskrivelser, så mellom ulike fortellinger, en forflytning som vekker til live både nye stier og nye universer inne i meg.

Når assosiasjonsleken er ferdig, begynner de to på en oppgave de skal fortsette med gjennom resten av forestillingen, nemlig å farge det store hvite arket de sitter på (som ved første øyekast lignet en liten dansematte, eller gulvet i et lite galleri, eller en helt tom bokside – ja de sitter jo faktisk midt i en billedbok uten bilder!) sort. Fargeleggingen skjer med store sprit-tusjer, men det tar tid. Tiden det tar gjør oppgaven til en meditativ handling – kanskje er det riktigere å kalle det en tillits- og tålmodighetshandling – som samtidig gir oss i publikum rom til å ta inn over oss de korte tekstene og fortellingene som spilles av eller leses opp.

Uspektakulært og upretensiøst – men likevel så presist

Foruten Edvardsen og Edvardsen, det store hvite arket de sitter på, noen tusjer, og noen ark med notater, er det også en platespiller og en mikrofon inne i sceneromssirkelen. Forestillingen bygges, sten på sten, fortelling på fortelling, gjennom avspillinger fra en vinylplate laget spesielt for anledningen (en kommentar til alle datamaskinene som ofte dras med inn i scenerommet?) og høytlesning i mikrofonen. Iben setter på et lydspor fra plata, før hun gjenopptar svartmalingen. Mette kommer krabbende ut av det delvis svartmalte arket, setter seg foran en publikummer – ofte er det bare en meter mellom nesetippene – og leser en tekst med henvendt oppmerksomhet, før hun krabber tilbake til arket sitt. Jeg kjenner ganske fort at jeg skulle ønske at jeg var den eneste publikummeren i rommet. At jeg skulle ønske jeg kunne ta inn forestillingen uten å bli påminnet om teaterets sosiale dimensjon. Jeg vil så gjerne bli med på den indre og imaginære reisen Mette og Iben inviterer til, jeg vil være flue på veggen (og ikke kropp i rom) i time etter time

sammen med dem. Samtidig aner jeg viktigheten av det kollektive i denne situasjonen. Jeg aner at Edvardsen vil utfordre meg til *ikke* bare å forsvinne inn i meg selv, *ikke* bare oppleve hvordan fortellingene skaper en indre bevegelse, men også måtte forholde meg til historiefortellings-situasjonens relasjonelle aspekter: Kjenne at min kropp deler rom med andre kropp, kjenne hvordan de ulike fortellingene gir ulik resonans hos meg og deg, kjenne hvordan det som blir fortalt preges av situasjonen det fortelles i, og at fortellingene endrer seg idet noen forteller dem.

Den sosiale situasjonen synes også å være i tråd med den typen rom som Edvardsen ofte undersøker: Et rom som er så uspektakulært, lite opphøyd og udramatisk som mulig. Jeg husker så tydelig objektene fra de første av Edvardsens forestillinger på Black Box. En stueplante, en stol, et bord, noen bøker. Objekter som alle og enhver har tilgang til, objekter som peker på hjemmet som sted og situasjon. Stua i en liten, sparsommelig innredet leilighet. Med disse hverdagslige objektene, tilgjengelig for de fleste, og uten spektakulære triks, gjorde hun hverdagslige bevegelser, tilgjengelig for de fleste. Som for å si at koreografi trenger ikke være noe som kun «de utvalgte» – de talentfulle og spesielle – beskjeftiger seg med. Også i *Livre d'images sans images* pekes det på stuerommet, et rom der man sitter på gulvet og pusler med sitt, noen ganger parallelt, noen ganger i dialog. Platespilleren og tusjene, arkene og måten Iben og Mette krabber rundt på, måten de plundrer med hver sine ting, insisteringen på at alt innenfor publikumssirkelen skal skje i sitte- og krabbehøyde, og den uformelle og tålmodige tonen i kontakten mellom dem og oss i publikum – til sammen skapes en følelse av at vi, for en kort stund, får være til stede i deres hjem.

Edvardsens koreografier handler altså på ingen måte om å imponere eller eksponere. Heller tenker jeg at koreografiene hennes er en måte å behandle en situasjon og et materiale på. Gjennom koreografien skaper hun en egen forståelsesmåte og form for persepsjon. Det at hun jobber med det uspektakulære og udramatiske betyr imidlertid ikke at uttrykket er upresis, eller at noe er overlatt til tilfeldighetene. Det er helt tydelig at Edvardsen ønsker å plassere denne uformelle situasjonen inne i en blackbox – forflytningen av den private sfæren til den offentlige synes essensiell – hadde vi faktisk vært hjemme hos Edvardsen hadde forestillingen blitt en helt annen. Utvalget av tekster og lydklipp, måten tekstene leses på, forflytningene i rommet, fargeleggingen – alt er ekstremt presis utført. Det at Iben, på 14 år, utfører oppgavene sine like presist som Mette, gir meg nesten gåsehud på ryggen – det er som om virkeligheten vil spille meg et puss. Den samme følelsen får jeg når lyden fra assosiasjonsleken, som jeg først trodde var improvisert, spilles av som et spor på vinylplaten.

Finnes trærne om ikke noen navngir dem som trær?

Mette krabber ut av sirkelen, setter seg ned, og forteller at en liten jente engang sa til henne at hun kan se for seg en verden uten mennesker, men ikke hvordan verden kan finnes uten mennesker. Denne ideen, om verden kan finnes hvis ingen navngir den, blir for meg en rød tråd gjennom de ulike fragmentene, for eksempel når Mette, mot slutten av forestillingen leser opp en liste som beskriver bildene som NASA har samlet på «The Golden Record» – en gullbelagt kobber-disk som skal gi utenomjordiske, eller post-historiske vesener en forståelse av hva vårt, altså menneskenes, liv på joden er/var. Listen inneholder ord som; *human anatomy, woman giving birth, father and daughter, sand-dunes, falling leaves*. På den ene siden får listen meg til å le, for det er så enkelt men likevel så dekkende for det vi kaller livet og verden. På den andre siden bli listen en påminner om at selv om byggesteinene (våre materielle betingelser) er enkle og begrensede – så greier vi likevel å bygge millioner på millioner av fortellinger ut fra dem. Man kan riktignok være uenige i utvalget av byggesteiner som NASA har valgt ut som representative, eller ordene som det engelske språket består av – de er nok ikke dekkende for det flaggermusene «navngir» med sine nattlige skrik. Men prinsippet om at historier først og fremst er sammenhenger, kan like gjerne gjelde for mennesker som for flaggermus. Det er altså ikke enkeltordene, enkeltsituasjonene eller enkelthistoriene som er viktigst i *Livre d'images sans images*, men, som i assosiasjonsleken, de sammenhengene som tegnes opp gjennom dem.

Flaggermus-detektor

Det var denne det startet med sier Mette, og viser frem et apparat som skal gjøre det mulig å høre flaggermusenes lyder, da de har en frekvens som er utilgjengelig for våre hørselsorganer. Og mens vi hører et lydspor av flaggermusenes aktivitet i hagen deres, begynner jeg å tenke på hvordan forestillingen ikke bare er en generator for nye sammenhenger, men også for å vekke minner. For som informasjonen i «The Golden Record», flaggermusenes lyder, eller lydklippene på vinylplaten, trenger en form for avspillingsteknologi for å bli tilgjengelige for oss, kan vi se for oss at minnene våre ligger latente i underbevisstheten frem til de bli aktivert av en glemt sammenheng.

Jeg skjønner at forestillingen er slutt idet Iben gjør seg ferdig med fargeleggingen, legger fra seg tusjen, løfter stiftet fra platespilleren og flytter den forsiktig inn til siden, før hun også krabber ut av publikumssirkelen, og går bak i scenerommet der Mette sitter, i mørket, ved et lite bord. Det siste vi hører er at flaggermus-detektoren skrus på og får skurre i vei en liten stund. Med den summende detektoren i bakgrunnen, blir jeg sittende å se på den lyse sirkelen som nå trer frem på arket midt i rommet – sirkelen som mor og datter har brukt forestillingen på å tegne frem. Jeg tenker den ligner på vinylplaten som for et kort øyeblikk siden lå på platespilleren, lyset fra en lykt, månen, eller kanskje sola selv. Det er i hvert fall ikke noe sort hull,

hvor all materie blir trykket sammen – heller en blank flekk på kartet, et enda utforsket sted, et sted for nye historier og sammenhenger der språket slik vi kjenner det ikke strekker helt til.

(Publisert 14.06.2023)

Kontakt oss

Adresse

Norsk Shakespearetidsskrift
c/o Litteraturhuset
Wergelandsveien 29
N-0167 Oslo

Telefon

(+47) 971 96 772

E-post

redaksjon@shakespearetidsskrift.no

Følg oss

- [Facebook](#)

Om oss

Norsk Shakespearetidsskrift dekker teater og scenekunst i inn- og utland, gjennom artikler, intervjuer, festivalomtaler og essays.